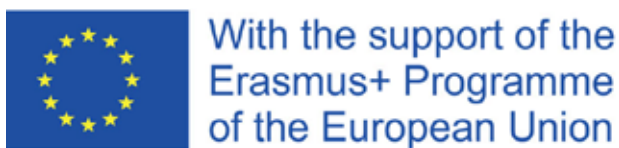

УДК 343.35:35.08]:340.132.2(4:477)
DOI <https://doi.org/10.32840/1813-338X-2022.2.10>

О. Л. Макаренко

доктор юридичних наук, доцент,
професор кафедри історії і теорії держави та права,
заступник декана з міжнародної діяльності юридичного факультету
Запорізького національного університету

ЕФЕКТИВНІСТЬ ВИКОРИСТАННЯ МОДЕЛЕЙ ЄВРОПЕЙСЬКИХ ПРАВОВИХ МЕХАНІЗМІВ ПРОТИДІЇ КОРУПЦІЇ В УКРАЇНІ¹

У статті досліджено ефективність використання моделей європейських правових механізмів протидії корупції в Україні. Встановлено, що Україна обрала модель створення спеціалізованої антикорупційної інфраструктури. Вона базується на найкращих зразках європейського досвіду здійснення антикорупційної політики. Серед її основних компонентів наявні правоохоронна, законотворча, управлінська публічно-правова діяльність та кадрова робота у цих сферах. Наголошено, що нинішнє домінування ігнорування вимог законів виключає елімінацію корупційних ризиків з публічно-правової сфери на рівні, що забезпечує сталий розвиток України. Визначено, що потрібно адекватно відображати прогресивні тенденції світогляду громадян високоцивілізованих європейських у практиках творення і застосування права. Пізнання правової природи європейця складає важливу передумову для подолання розбіжностей між законодавчо визначеною моделлю антикорупційної політики й правосвідомістю громадян на теренах України та інших європейських країн. Отримані відомості стають інструментом для оновлення форм і підходів до надання послуг публічною владою, їхньої якості, доступності, достатньої орієнтації на потреби людини тощо.

Підсумовано, що досвід європейських країн особливо корисний для України, якщо взяти до уваги серйозність її намірів інтегруватися до ЄС. Врахуємо також, що його релевантність зумовлена тим, що причини і змістовне наповнення корупційної діяльності не має суттєвих національних відмінностей. Навпаки, вони мають спільні загальні закономірності протидії, що відображають зв'язки між причинами і наслідками недоброчесної поведінки у різних країнах Європи. Юридична коректність відображення на рівні антикорупційного законодавства організаційно-правових закономірностей прийнятно однакова як для України, так й для будь-якої іншої близької за правовими, економічними, духовно-культурними та іншими параметрами цивілізаційного розвитку до неї країни, зокрема тих, що складають ЄС. При цьому правозастосування однаково досконалих антикорупційних норм права різне. Очевидна глибина проблеми корупції у країнах, які наважуються створити органи спеціальної антикорупційної юрисдикції, означає її системність, що вимагає відповідного системного підходу до її елімінації із соціуму.

Ключові слова: антикорупційна політика, доброчесність, європейські країни, законодавство, корупція, модель, право, публічна влада.

¹ Видання здійснено в рамках проекту Європейського Союзу за програмою Еразмус+, напрям Жана Моне, шифр 611790-EPP-1-2019-1-UA-EPPJMO-MODULE «Загальноєвропейська конвергенція правових, економічних та культурологічних основ попередження корупції». Підтримка Європейської Комісії у створенні цього видання не означає схвалення змісту, який відображає лише погляди авторів, і Комісія не може нести відповідальність за будь-яке використання інформації, що міститься в ньому / Publication prepared and funded under Erasmus+ Jean Monnet Actions 611790-EPP-1-2019-1-UA-EPPJMO-MODULE «Pan-European convergence of legal, economic and cultural foundations for the prevention of corruption». The European Commission support for the production of this publication does not constitute an endorsement of the contents which reflects the views only of the authors, and the Commission cannot be held

Постановка проблеми. Відкрите для прогресу громадянське суспільство України прагне інтегруватися до високих стандартів розвитку ЄС, які посилять ефект продуктивних традицій українського права. Просування у цьому напрямі за роки незалежності держави завжди вимагало антикорупційних змін норм законодавства та практик його застосування. Хоча, рівень корупції в Україні не знизився до показників розвинених країн ЄС, наявне антикорупційне законодавство та відповідна організаційна інфраструктура з його застосування – необхідна умова для подальших перетворень у напрямі забезпечення спрямування «низхідного тренду» корупції. Формування антикорупційного законодавства України можливо являє собою знакові перетворення правового змісту як формальної сторони, так й практичної площини суспільних відносин. Об'єктивно наявні кореляції між доктриною й законодавством, формулювання понять, які відображають усі суттєві деталі суспільних відносин, та їхня подальша фіксація у законодавстві, між нормативно-правовими актами й реалізацією їхніх норм у конкретних життєвих обставинах (застосування, виконання й дотримання написаного у законах та підзаконних правових документах), поширеність та повсюдність добросовісних практик публічно-правового змісту, їхня сталість – єдино можливі за зразком змодельованих й апробованих високорозвиненими країнами Європи стратегій добросовісного урядування. Перетворення у їхніх державах виявили прагнення публічної влади створити інституціональний механізм протидії корупції, адже передбачали ґрунтовні й неодноразові зміни до профільного законодавства. Таким шляхом черговий рік рухається наша країна. Наприклад, було створено Національне агентство з питань запобігання корупції, уточнено дефініції й механізми фінансового моніторингу (електронного декларування доходів), засновано інститут викривачів та ін.; вдосконалено положення Кримінального кодексу України від 05.04.2001; ухвалено рішення Конституційного Суду України про неконституційність окремих положень антикорупційного закону України тощо.

Мета статті – розкрити ефективність використання моделей європейських правових механізмів протидії корупції в Україні.

Аналіз останніх досліджень та публікацій. Практична актуальність проблеми протидії корупції корелює з перманентною увагою вчених до неї. Т. С. Гжибовська дослідила анти-

корупційну політику в країнах східної Європи: досвід для України; Т. Левенсон – інструментальну роль грошей у механізмах корупції; К. Піплз – викривлення правового змісту передвиборчої агітації та інших форм політичної корупції; Р. Йохо – участь фармацевтичних компаній у корупційних схемах сфери надання медичних послуг; К. Леон – корупційні зв'язки транснаціональних компаній; Г. Роджерс – роль спеціалізованих правоохоронних органів у протидії корупції; та інші вчені.

Основний зміст роботи. Розвиток громадянського суспільства за системної державної підтримки дає змогу залучати додаткові людські, організаційні, фінансові та технічні ресурси для надання соціальних та інших суспільно значущих послуг, сприяння процесу децентралізації державного управління і підвищенню його якості, а також скоротити державні видатки і запобігти корупційним ризикам. Ці положення Національної стратегії сприяння розвитку громадянського суспільства в Україні на 2016–2020 роки, затв. Указом Президента України від 26.02.2016 № 68/2016, спрямовують зусилля на вирішення проблемних питань забезпечення перманентної пильності громадян, їхніх об'єднань відносно належного виконання публічно-владних повноважень, задоволення публічного інтересу й недопущення корупції, оскільки будь-яка інакша модель регулювання правових відносин виключає соціальний поступ.

Європейські експерти відзначають інституційність корупції в Україні. Вони звертають увагу на те, що про це свідчить регулярність, довготривалість й вбудованість недобросовісних моделей поведінки індивідів на різних рівнях (макро, мезо й мікро) соціальних відносин у вже існуючі продуктивні формальні інституційні взаємозв'язки та повсякденні практики неформальної, проте добросовісної (правової) взаємодії між соціальними групами та в середині них. Відповідно інституційне явище корупції (кримінальної корупції) долається тільки засобами еквівалентного рівня – інститутами права, їхньою належною об'єктивізацією на рівнях законодавства та практик його застосування, згідно з принципами права й чеснотами людей [1]. Системна природна формалізація права обов'язково вимагає нормального й безперервного перебігу процесів інституалізації відтворення людських чеснот у суспільних відносинах. Знання стають інструментом розвитку структури шаблону, який використовується для наукового пояснення

адекватного відображення змін суспільних відносин у нормах права. Це процеси раціонального обґрунтування та систематизації правових норм [2, с. 64].

Обираючи серед множини випадковостей ті явища, що мають суттєве значення, ресурсами наукової методології вирішуємо проблему відбору серед європейських зразків добросовісної поведінки тих усталених прикладів, які актуальні для прогресу нашого суспільства та складуть основу вітчизняної моделі правовідносин у секторі профілактики корупції та боротьби з нею. Вже розроблені правила публічного адміністрування, господарювання та інші, що стимулюють життєтворчі процеси у ЄС, дають нам можливість запозичити їх та зосередити свою увагу на організованості теоретичного розгортання таких ідей трансформації права для забезпечення добросовісності суспільства – її народження, становлення, розвитку, а також гнучкості, простоти і повного заперечення (змінюваності) моделей та уявлень про загальнообов'язкові правила на етапах майбутніх якісних зрушень цивілізаційного розвитку нашої нації спільно з іншими націями на паритетних засадах.

Існуюча в Україні модель правоохоронної системи характеризується високим рівнем корупції та надто низькою довірою з боку населення. Чинна модель системи кримінальної юстиції та правоохоронних органів стає: а) наслідком приватного прояву масової культури, що нав'язує надто небезпечні для несталої української демократії цінності культу грошей, насильства, наркоманії, релігійної експансії [3, с. 24]; б) результатом культивування споживацьких інтересів і настроїв у громадян; в) живильним середовищем для високолатентної корупції і злочинності, джерелом авторитарних тенденцій [4, с. 4], блокування розвитку в умовах відкритості соціальному прогресові. Сукупно це має ті самі наслідки, що й розкладання стародавніх суспільств через вади, які нині характерні й сучасному суспільству, а саме: пригнічення, яке не знає міри; корупція; політичні інтриги; змови і зради. Але там була створена модель життя, в якій людина залишалася вічним боржником творіння, залежала природних сил, які її породили [5, с. 95]. У правових нормах треба визначати випадки і моделі відхилення поведінки чиновників від норми закону, але у межах права, які схвалюються і заохочуються, оскільки складають суть позитивної девіації і прогресу. При цьому так само треба детально описати моделі легковажності, недбалості, зловживання, невігластва, злих/морально низьких намірів і діянь

чиновників, що становлять загрозу людським цінностям. Контрпродуктивно карати чиновника за те, що він формально порушує норми сумісництва/суміщення посад/робіт. Стимули і покарання являють собою складову єдиного механізму правового регулювання, масштаб якого усі правові відносини в країні і який через людські чесноти вбудований цілком до проблематики антикорупційної природи усіх своїх складових. Через механізм забезпечуємо обґрунтування ознак абстрактних об'єктів гіпотетичних моделей і перетворення їх в теоретичні схеми взаємодій у всіх вразливих до корупції областях, у першу чергу у публічно-правовій. Як слушно підкреслив О. Карагодін, що суб'єкт управління, (наприклад, НАЗК або інші органи державної виконавчої влади), що орієнтується на інтуїцію, стає заручником випадковості, і з погляду статистики його шанси на правильний вибір не досить високі. В основі рішень, заснованих на судженнях, лежать знання й осмислений досвід минулого, а саме: з поправкою на актуальну ситуацію, вибирається той апробований теоретичний варіант, що приніс найбільший успіх у схожій ситуації за старих часів; додаються методи економічних аналізів, обґрунтування й оптимізації [6, с. 88–89]. Наприклад, математичний метод в економічних розрахунках втрат від корупції в Україні за наслідками господарювання у 2017 р. на рівні 2% від ВВП (2 млрд дол. США) дозволяє ухвалювати низку тактичних та стратегічних рішень щодо розробки та ухвалення нових антикорупційних правил, економічної доцільності проведення відповідних наукових досліджень, динаміки зростання добробуту громадян [7].

Лі Куан Ю на тлі успішного досвіду подолання корупції у Республіці Сінгапур відзначив, що певність місцевих органів у вірності власних добросовісних моделей поведінки, необхідності її повсякчасного збереження та отримання підтримки від вищих органів публічної влади виникає тільки там і тоді, де і коли такі моделі уособлюються посадовими особами цих вищих й найвищих суб'єктів владної ієрархії [8, с. 118, 122]. Утім, безперечно, що корупційність правосвідомості не вичерпує зміст недобросовісності, а тільки виявляє домінування таких вад людської натури парламентаря як зажерливість, алчність та зумовлені ними тупість (інколи навіть просто операційну – неправомірно взяв гроші або отримав вигоди, хоча й не був нужденним у них) й безвідповідальність перед суспільством. Україна вивчає практики ЄС з імплементації Східної традиції права, що передбачає обговорення

питань з партнером по бізнесу, у політиці й знаходження взаємоприйняттого компромісу, внаслідок поступок один одному. За тисячоліття ці практики перетворилися на мистецтво. Алгоритмізацію такої поведінки впроваджують у Європейській комісії, Європейському парламенті, Раді Європи та інших спільних європейських структурах. Зокрема, погоджувальні моделі поведінки органів публічної влади загальноєвропейських структуру виявляються у вигляді консультацій, обговорень, дискусій та процедур з пошуку компромісних рішень. Адже розвинені країни Європи усвідомили продуктивність таких практик, оскільки тільки під час обговорення можливо побачити усі грані проблеми, попередити зловживання й підкуп, напрацювати найбільш виважене, обґрунтоване рішення, реалізація якого сприятиме прогресу.

Ключовими складовими європейської типової моделі антикорупційної трансформації органів юстиції стали запроваджені в Україні інститути самоврядування і кваліфікаційного оцінювання, дисциплінарної відповідальності: 1) судів – збори суддів (зібрання суддів відповідного суду), Рада суддів України і З'їзд суддів України; ВККСУ і ВРП; 2) прокуратури – всеукраїнська конференція прокурорів, Рада прокурорів України, КДКП. Аналогічні антикорупційні заходи вживаються органами внутрішнього контролю / дисциплінарними комісіями НАБУ (статті 27–29), ДБР (статті 24–25); поліцейськими комісіями й атестаційними комісіями Національної поліції України (статті 51, 57). Прогресивними заходами антикорупційної боротьби вважається унормування впливу інститутів відкритого громадянського суспільства на суддів і правоохоронців, а саме: 1) обрані Зборами представників громадських об'єднань (скликаних Головою ВККСУ) 20 членів Громадської ради доброчесності при ВККСУ (ст. 87); 2) ради громадського контролю при НАБУ і при ДБР (по 15 членів; статті 31 і 28 відповідно); 3) громадський контроль поліції як доповнення положень Закону України «Про участь громадян в охороні громадського порядку і державного кордону» 22.06.2000 № 1835-III; 4) делегування громадськими об'єднаннями, що мають досвід роботи у сфері запобігання корупції, половини складу конкурсної комісії з обрання членів НАЗК (п. 5 ч. 4 ст. 5); 5) здійснення громадського контролю за діяльністю НАЗК через Громадську раду при НАЗК, яка утворюється та формується КМУ за конкурсом (ч. 2 ст. 14) й участь громадських об'єднань, окремих громадян в заходах щодо запобігання корупції (ст. 21); 6) сприяння волон-

терів органам пробації у здійсненні нагляду за засудженими та проведенні з ними соціально-виховної роботи (ст. 20). Низка інших комплексних інститутів, що складає зміст європейської типової моделі антикорупційного механізму роботи публічної влади, запроваджена в Україні. Вони являють собою процедури участі громадськості в заходах щодо запобігання корупції; обмеження щодо використання службових повноважень чи свого становища, одержання подарунків та іншої неправомірної вигоди, сумісництва та суміщення з іншими видами діяльності, спільної роботи близьких осіб, конфлікту інтересів, етичної поведінки, фінансового контролю та ін. Утім, на жаль, їхній зміст тільки окреслено, проте чітко й однозначно не виписано.

Використана в Україні антикорупційна модель організації вітчизняних органів публічної адміністрації в умовах розбудови відкритого суспільства наслідок реалізації Західної традиції права. Вона передбачає трансформації відносно суб'єктів (конкурсний відбір і кваліфікаційні вимоги, виборність на строк керівників, формування органів самоврядування, дисциплінарна відповідальність і контроль, залучення громадськості) та способів впливу (перевірки на доброчесність і моніторинг способу життя працівників). Усі ці складові типові для усіх законів, що визначають правовий статус посадових осіб органів публічної адміністрації. Водночас в одному профільному відносно запобігання корупції законі вміщено величезну кількість інститутів, що стають частиною антикорупційної політики відносно усіх органів публічної влади. Ці положення не знаходять належної кореляції з профільними законами у сферах судоустрою і правоохоронної діяльності, що, звісно, знижує їхню ефективність в аспекті протидії корупції. Не виваженим виглядає застосування різних підходів подачі нормативного матеріалу у проаналізованих правових актах, наприклад, у законах про прокуратуру і ДБР відбувається перехід від функцій до структури, а у законах про НАБУ і національну поліцію навпаки. Охарактеризована нами модель рельєфно демонструє архаїчність правових положень про СБУ і податкову міліцію, суперечності концепцій реформування кримінальної юстиції різних років (2004, 2008, 2012, 2014), прогалини у механізмах контролю доброчесності державних і приватних виконавців.

Ефективність національних моделей з протидії корупції визначено за параметрами правової культури громадян, якості правових норм і/або призначених для належного застосування цих норм уповноважених підрозділів (уповнова-

жених осіб) з питань запобігання та виявлення корупції, у тому числі всередині органу публічної адміністрації, інших інститутів антикорупційної інфраструктури [9]. Продуктивність їхніх варіацій для нації історично детермінована й диференціюється обставинами різних періодів життя, природа яких онтологічно об'єктивна. Формально-юридична фіксація основ організації та функціонування органів публічної влади на конституційному рівні в усіх країнах світу, окрім власне правових ідей, передбачає акценти на політичних, економічних чи інших соціально детермінованих проблемах, вирішення яких найбільш актуальне для нації на конкретно історичному етапі її розвитку. Наприклад, у розділах 27 і 28 ст. 2 Конституції Республіки Філіппіни зазначено, що держава підтримуватиме чесність та добросовісність на публічній службі та вживає позитивних та ефективних заходів проти підкупу (хабарів) та корупції. Керуючись раціональними умовами, відповідно до закону, держава приймає та здійснює політику повного публічного розкриття змісту усіх своїх дій, що стосуються суспільних (публічних) інтересів [10]. Для України та низки інших держав не менш важливо мінімізувати корупцію, проте конституційно-правових норм відповідного змісту у них немає. Ідеї, норми-принципи, норми-декларації антикорупційного змісту існують у таких країнах на рівні доктрини і природного права, а також отримують своє матеріальне і процесуальне розгортання традиційно у лоні норм кримінально- і адміністративно-правового характеру. Доцільно було б антикорупційну ідею чітко виписати у конституції, наприклад, під час останніх змін до неї в Україні 02.06.2016 р. або внаслідок перетворень основного закону держави, які обіцяє здійснити політична сила, що отримала президентські повноваження і більшість місць у парламенті України у 2019 р., хоча такого наміру ця сила ще не визначила. Водночас питання політично і практично залишається актуальним для осмислення та вирішення не тільки на конституційно-правовому рівні, але й у межах інших галузей права, де формально-юридично зумовлені корупційні ризики провокують недобросовісність виконавчої гілки публічної влади [11; 12].

Система органів публічної влади будується з метою задоволення потреб і правових інтересів населення. У випадку з антикорупційними органами єдиним виправданням їхнього існування стає вгамовування соціального інтересу у чесності, добрій волі, добросовісності під час розподілу/витрачання публічних матеріальних цінностей

(коштів, землі та іншого майна), а, за великим рахунком, – перерозподілу капіталу, прибутків господарської/підприємницької діяльності задля забезпечення вільного розвитку кожного як передумови вільного розвитку всіх. Цей інтерес має правовий зміст, оскільки відображає об'єктивно антропо- і соціокорисну, стійку, постійну, системну потребу людей, релевантну зазначеному інтересові. Прийнятним для використання в Україні стає досвід країн ЄС з успішної протидії корупції, а саме: 1) виконання рекомендацій ЄСПЛ щодо якості закону (чіткості, точності, передбачуваності, доступності та іншої відповідності принципу верховенства права), у т. ч. антикорупційного законодавства, вдосконалення процесу прийняття законодавчих актів; 2) інтеграції антикорупційних заходів до національної політики у всіх сферах суспільного життя; політичної волі найвищого керівництва країни та її єдності щодо протидії корупції; пріоритетності протидії корупції серед чиновників найвищих й вищих органів публічної адміністрації; високої оплати праці, престижності та соціальних гарантій публічних службовців; постійного діалогу з економістами, правниками та іншими зацікавленими сторонами для спільного створення проектів законодавчих актів, що призначені унормувати нові правові відносини; 3) забезпечення незалежності та безпеки суддів спеціалізованого антикорупційного суду (Республіки Словаччина, Республіки Хорватія, Республіки Болгарія); 4) максимального дистанціювання публічних службовців від безпосереднього контакту з громадянами, що виключає потенційні можливості корупційного впливу й мінімізує відповідні ризики, за рахунок широкого використання інтерактивних електронних систем, програмного забезпечення для надання адміністративних послуг та інших цифрових технологій (приклад Республіки Естонія, Скандинавські країни, Велике Герцогство Люксембург та ін.); тощо.

Висновки. Отже, Україна обрала модель створення спеціалізованої антикорупційної інфраструктури. Вона базується на найкращих зразках світового досвіду здійснення антикорупційної політики – правоохоронної роботи, діяльності органів юстиції, законодавчих норм, процедур формування й призначення на посади суддів та правоохоронців, вимог до публічних службовців та інших. За всіх безспірних переваг наявної нині антикорупційної моделі організації органів публічної влади, окреслені недоліки призводять до не виконання низки законів і виключають елімінацію корупційних ризиків з публічно-правової сфери відкритого суспільства

на рівні, що забезпечує сталий розвиток України. Враховуючи зазначене, переконані, що належне врахування законодавцем досягнень правової доктрини, яка адекватно відображає прогресивні тенденції світогляду громадян високоцивілізованих європейських та інших країн світу, обумовить ефективну дію актуалізованої в межах цього дослідження антикорупційної моделі. Пізнання правової природи європейця – це єдина важлива передумова для подолання розбіжностей між законодавчо визначеною моделлю антикорупційної політики й правосвідомістю громадян на теренах України та інших європейських країн. Отримані відомості стануть інструментом для оновлення форм і підходів до надання послуг публічною владою, їхньої якості, доступності, орієнтації на потреби людини тощо

Досвід європейських країн особливо корисний для України, якщо взяти до уваги серйозність її намірів інтегруватися до ЄС. Врахуємо також, що його релевантність зумовлена тим, що причини і змістовне наповнення корупційної діяльності не має суттєвих національних відмінностей а, навпаки, мають спільні загальні закономірності протидії, що відображають зв'язки між причинами і наслідками недоброчесної поведінки. Передумовами корупції стають недофінансування посадових осіб органів публічної влади у поєднанні з порочністю людської натури низького рівня духовного розвитку, і/або, як у випадку контексту нашого дослідження, неправильним визначенням строків для ефективності антикорупційних обмежень щодо нейтралізації корупційних ризиків під час обіймання посад у приватних структурах після звільнення з роботи в органах публічної влади, декларування доходів й змін у майновому стані, під час виконання роботи за сумісництвом і за основним місцем роботи (розведення у часі за умови отримання ефекту для публічних інтересів) тощо. Й юридична коректність відображення на рівні антикорупційного законодавства цих організаційно-правових закономірностей прийнятно однакова як для України, так й для будь-якої іншої близької за правовими, економічними, духовно-культурними та іншими параметрами цивілізаційного розвитку до неї країни, зокрема тих, що складають ЄС. При цьому правозастосування однаково досконалих антикорупційних норм права різне й суттєве покращення у цьому означає переймання досвіду тих держав, які вже мають більше доброчесності під час правореалізації у публічно-правовій сфері.

Україна наслідує модель створення спеціалізованих органів для протидії корупції – Національного антикорупційного бюро (Закон України від 14.10.2014 № 1698-VII «Про Національне антикорупційне бюро України»), Спеціалізованої антикорупційної прокуратури (ст. 8-1 та окремі положення інших статей Закону України від 14.10.2014 № 1697-VII «Про прокуратуру») і Вищого антикорупційного суду (Закон України від 07.06.2018 № 2447-VIII «Про Вищий антикорупційний суд»). Щонайменш дві підстави стали цьому причиною: соціальний запит доброчесності та нездатність органів загальної правоохоронної спрямованості (поліції, прокуратури, судів та ін.) подолати корупцію/протидіяти їй. Відповідно маємо інститути, які вбудовані у наявну мережу органів публічної влади, право і корупцію. Відкрите питання про можливість роботи усього цього у системі єдиного правопорядку і забезпечення доброчесності. Проблематика юридичної і/або управлінської системності сягає рівня філософії права і політики, загальних теорій права і публічного адміністрування, залишаючись актуальною для наукової розробки як для нашої країни, так і для зарубіжних країн. Очевидна глибина проблеми корупції у країнах, які наважуються створити органи спеціальної антикорупційної юрисдикції, означає її системність, що вимагає відповідного системного підходу до її елімінації із соціуму. Всередині антикорупційної системи органи юстиції виявляють ознаки спеціалізації на предметі забезпечення доброчесності чиновників органів публічної влади та тих осіб з приватноправових відносин, які стосуються публічних інтересів (раціонального витрачання фінансів та ін.)

Список використаної літератури:

1. Newhouse M. E. Institutional corruption: a fiduciary theory. *Cornell journal of law and public policy*. 2014. Vol. 23. P. 553–594.
2. Samuel G. *Epistemology and Method in Law*. Chippenham (GB): Ashgate Publishing, Ltd., 2003. 384 с.
3. Михненко А. М., Руснак О. В., Мудров А. М. та ін. Запобігання та протидія корупції : навч. посіб / за ред. А. М. Михненка. 4-те вид., переробл. й доповн. К. : ДНУ «Акад. фін. управління», 2013. 666 с.
4. Маркєєва О., Котелянець О., Іжак О. Український досвід реформування кримінального правосуддя та правоохоронних органів: аналітична доповідь. К. : НІСД, 2011. 44 с.
5. Леклезіо Ж.-М. Г. Праздник заклятий. Размышления о мезоамериканской цивилизации. М. : ИД «Флюид», 2009. 256 с.

6. Карагодін О. В. Розвиток механізмів прийняття та реалізації управлінських рішень в системі державного управління : дис. ... канд. наук з держ. упр. : 25.00.02. Маріуполь, 2015. 219 с.
7. Rodrigues U. R. The Price of Corruption. *Journal of Law & Politics*. 2015. Vol. 31. P. 45–101.
8. Ли Куан Ю 李光耀 Из третьего мира – в первый. История Сингапура М. : Изд-во Манн, Иванов и Фербер, 2019. 576 с.
9. Про затвердження Типового положення про уповноважений підрозділ (уповноважену особу) з питань запобігання та виявлення корупції : Положення, затв. наказом НАЗК, від 17.03.2020 № 102/20. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0361-20#Text>
10. The Constitution of the Republic of the Philippines, ratified: February 2, 1987. URL: <https://www.officialgazette.gov.ph/constitutions/1987-constitution/>
11. Alder J. General Principles of Constitutional and Administrative Law Fourth Edition. Basingstoke : Palgrave Macmillan, 2002. 639 p.
12. Anti-Corruption Reforms in UKRAINE Fourth Round of Monitoring of the Istanbul Anti-Corruption Action Plan 2017. 168 p. URL: <https://www.oecd.org/corruption/acn/OECD-ACN-4th-Round-Report-Ukraine-ENG.pdf>

Makarenkov O. L. The Effectiveness of Using Models of European Legal Mechanisms for Combating Corruption in Ukraine

The article reveals the effectiveness of using models of european legal mechanisms for combating corruption in Ukraine. It is determined that Ukraine has chosen the model of creating a specialized anti-corruption infrastructure. It is based on the best examples of European experience in the implementation of anti-corruption policy. Among its main components are law-enforcement, law-making, managerial public-legal activities and personnel work in these areas. It is emphasized that the current dominance of ignoring the requirements of laws excludes the elimination of corruption risks from the public-legal sphere at a level that ensures the sustainable development of Ukraine. It was determined that it is necessary to adequately reflect the progressive worldview trends of highly civilized European citizens in the practices of creating and applying law. Knowing the legal nature of a European is an important prerequisite for overcoming the differences between the legally defined model of anti-corruption policy and the legal awareness of citizens in Ukraine and other European countries. The obtained information becomes a tool for updating the forms and approaches to the provision of services by public authorities, their quality, accessibility, sufficient orientation to human needs, etc.

It is concluded that the experience of European countries is especially useful for Ukraine, if we take into account the seriousness of its intentions to integrate into the EU. We also take into account that its relevance is due to the fact that the causes and content of corruption activities do not have significant national differences. On the contrary, they share common patterns of countermeasures that reflect the connections between the causes and consequences of unscrupulous behavior in different European countries. The legal correctness of the reflection at the level of anti-corruption legislation of organizational-legal patterns is acceptably the same both for Ukraine and for any other country close to it in terms of legal, economic, spiritual, cultural and other parameters of civilizational development, in particular those that make up the EU. Concomitantly, the enforcement of equally perfect anti-corruption legal norms is different. The obvious depth of the problem of corruption in countries that dare to create bodies of special anti-corruption jurisdiction means its systemic nature, which requires an appropriate systemic approach to its elimination from society.

Key words: anti-corruption policy, integrity, European countries, legislation, corruption, model, law, public authority.